

ROCZNIKI PSYCHOLOGICZNE
Tom VII, numer 2 – 2004

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI „AKTUALIA 2004”

Idea Ogólnopolskiej Konferencji Aktualności Psychologicznych zrodziła się w 1994 r. Wówczas nadano jej obecną nazwę: „Aktualia Psychologiczne”, włączając tym samym do kanonu znaczących wydarzeń na KUL-u. Tegoroczne, jedenaste już „Aktualia Psychologiczne” przejdą do historii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nie tylko jako Ogólnopolskie, lecz również Międzynarodowe spotkanie autorytetów i znawców w tej dziedzinie.

W dniach 29-31 marca 2004 r. Katolicki Uniwersytet Lubelski gościł wielu znakomych psychologów z kraju i z zagranicy. Otwarcia tegorocznej Konferencji Aktualności Psychologicznych dokonali: dziekan Wydziału Nauk Społecznych KUL prof. dr hab. Zbigniew Zaleski i kierownik Instytutu Psychologii prof. dr hab. Stanisława Steuden.

Z uwagi na ogromną różnorodność poruszanych zagadnień trudno wskazać temat wiodący tegorocznych dyskusji, ale z pewnością każdy z uczestników znalazł tutaj coś dla siebie. W przebiegu konferencji można było wyodrębnić co najmniej trzy zasadnicze bloki. Pierwszą część stanowiła sesja profesorska, na której zaprezentowane zostały nowości psychologiczne z poszczególnych dziedzin zależnie od indywidualnych zainteresowań wykładowców, jak też swoje doświadczenia, wzajemne refleksje i spostrzeżenia wymienili psychologowie praktycy. W drugiej części konferencji swoje osiągnięcia na polu naukowym prezentowali studenci. Blok trzeci stanowiły warsztaty tematyczne.

Podczas tegorocznego spotkania jednym z wiodących zagadnień stał się problem „białych plam” w koncepcjach psychologii osobowości. W dyskusji, która rozgorzała w auli uniwersytetu, wzięli udział: dr D. Turska (UMCS), prof. dr hab. H. Gasiul oraz reprezentanci naszego środowiska akademickiego: ks. prof. dr hab. Z. Uchnast, prof. dr hab. P. Oleś i ks. prof. dr hab. S. Kowalczyk. Dr Turska omówiła rozgraniczenia pomiędzy zagadnieniami poruszonymi przez psychologię społeczną i psychologię osobowości, ukazując sposób patrzenia na człowieka przez każdą z tych dyscyplin. Ks. prof. Kowalczyk skupił się na przedstawieniu koncepcji człowieka w świetle wybranych

nurtów filozoficznych. Ks. prof. Uchnast mówił o konieczności rozdzielenia prawdy przyrodniczej od humanistycznej, podkreślając rolę przyjętego paradygmatu, a co za tym idzie – nastawienia badacza. Prof. Oleś wskazał natomiast na modułową koncepcję siebie, zagadnienie wpływu procesów świadomych na procesy automatyczne. Koncentrując się na teorii cech podkreślił, jak ważna jest rola nastawienia samego badacza w dostrzeganiu i wyodrębnianiu „typowych cech” oraz – podając przykładową zależność dwóch zmiennych psychologicznych – zaakcentował konieczność dociekania w poznaniu mechanizmu leżącego u podstaw tej zależności oprócz stwierdzenia, że dana zależność istnieje.

Pozostając nadal w kręgu zagadnień psychologii osobowości, na funkcję motywacji – jako klucza do pełnego poznania i zrozumienia osobowości – wskazywał prof. dr hab. H. Gasiul. W ramach wykładu pt. „Mechanizmy rozwoju osobowości, czyli rozwój osoby podstawą rozwoju osobowości” mówił o osobowości jako indywidualnej konfiguracji podmiotu. Wskazał na mechanizm kształtowania osobowości pod wpływem interakcji społecznych. Jednym z czynników warunkujących rozwój są tzw. motywy ja (realizacja wolności, rozumności, godności). „To, co dotyka «ja», najbardziej motywuje do rozwoju [...]” – podkreślił Autor. Uwzględniając wymiar godności i kompetencji, dokonał podziału osobowości na cztery rodzaje, wskazując na cechy charakterystyczne każdego z nich: tendencje narcystyczne, depresyjność, obronną samoocenę i pozytywny rozwój.

Na kolejnym panelu dyskusyjnym pt. „Integracja. Osoby niepełnosprawne w społeczeństwie”, prowadzonym przez I. Bialka (niewidomy dziennikarz radiowy, pełnomocnik rektora UJ do spraw osób niepełnosprawnych), rozmawiano o utrudnieniach doświadczanych przez osoby niepełnosprawne. Uczestnicy spotkania – prof. dr hab. B. Marek (KUL), dr A. Pawlak (MOPR w Lublinie), dr W. Otrębski (KUL) i mgr J. Arczewski (DPS „Kalina”) – poruszyli problem mentalnych barier tkwiących w psychice osób sprawnych i niepełnosprawnych oraz zastanawiali się nad możliwością podjęcia pracy zawodowej przez osoby niepełnosprawne w systemie telepracy.

Na wykładzie specjalnym ks. prof. Uchnasta, zatytułowanym „Zachowania manipulacyjne a współdziałanie: model psychologiczny”, poruszone zostały zagadnienia manipulacji i współdziałania, różnice między tymi zagadnieniami; zaprezentowano także szczegółowe podziały w obrębie każdego z nich.

Wykład pt. „Antropologia postmodernizmu”, wygłoszony przez ks. prof. S. Kowalczyka, był polemiką z założeniami postmodernizmu, a raczej obecnie panującego relatywizmu. Akcent położony został na konsekwencje przyjmowania określonych prawd i ich destruktywny wpływ na kształtowanie relacji międzyludzkich.

W szerokim repertuarze poruszanych tematów usłyszeliśmy również o problematyce twórczości prymusów gimnazjalnych, podjętej przez dr Turską (UMCS). Analizując sytuację szkolną prymusów: wymagania stawiane przez nauczycieli czy sposób egzekwowania wiedzy, Autorka udowodniła, że twórczość niekoniecznie charakteryzuje uczniów osiągających najwyższe wyniki w nauce.

Zagadnienie pracy psychologa poprzez Internet, z wyakcentowaniem korzyści i ograniczeń tej formy kontaktu psychologicznego dla każdej ze stron, przedstawiła dr M. Artymiak (KUL) w wykładzie zatytułowanym „Psychoterapia wirtualna – nowe horyzonty czy ślepy zaułek?”

Ważnym punktem programu tegorocznej Konferencji były wykłady gości ze Słowacji, Ukrainy i Białorusi. Zagadnienie psychologicznych skutków aborcji u adolescentów podjął mgr P. Tavel z Uniwersytetu Trnavskiego ze Słowacji. Przedstawił wyniki badań prowadzonych na terenie Czech i Słowacji.

Białoruś reprezentowały dr M. Ponomariowa i dr O. Agejko z Białoruskiego Uniwersytetu Narodowego. Poruszona przez Ponomariową tematyka odnosiła się do wpływu literatury pięknej na rozwój empatii u adolescentów. Zaprezentowane wyniki dotyczące związku pomiędzy poziomem empatii a niektórymi cechami osobowości, badanymi za pomocą w testu R. B. Cattela, okazały się zaskakujące dla samych badaczy. W swoim wykładzie Agejko podjęła zagadnienie przeżycia straty u dzieci w sytuacji rozwodu rodziców. Zaprezentowała także technikę psychologicznego asystowania jako formę pomocy psychologicznej tym dzieciom.

Doktor W. Wasiutynski (z Ukrainy) przedstawił problematykę psychologii władzy w dyskursie współdziałania międzyosobowego.

Kolejny blok tematyczny stanowiła sesja studencka, na której młodzi psychologowie podejmowali śmiało zmagania jako początkujący badacze. Studenci KUL-u zaprezentowali tematykę kryzysów religijnych u młodzieży (A. Firlej) oraz koncepcje posttraumatycznego wzrostu w wykładzie pt. „Co nas nie zabije, to nas wzmocni. Trauma jako szansa” (M. Hudzik). M. Wiechetek przedstawił natomiast refleksje na temat: „Co sprawia, że zachowujemy się mądrze w sytuacjach społecznych?” Studenci KUL-u (A. Czuwara, J. Sołtys) i UMCS-u (M. Choruży, P. Nowicka, M. Stachyra) omówili raport z badań prowadzonych w ramach akcji Szpital Pluszowego Misia pt. „Nie taki lekarz straszny, jak go malują”. Studenci opowiadali o swoich doświadczeniach pracy z dziećmi, o ich wyobrażeniach i obawach dotyczących „lekarskiego fartucha”. Nowością w tym roku były referaty studentów z Białorusi i Ukrainy. E. Łobonow z Białoruskiego Pedagogicznego Uniwersytetu Narodowego podjął zagadnienie udziału czynnika intelektualnego w organizacji struktury osobowości; M. Svyrydenko, V. Panchenko, A. Khyzhnyak i I. Weremiejczyk zapoznali uczestników konferencji z przyczynami społecznego sieroctwa na Ukrainie u dzieci w wieku szkolnym. Wspólnie z O. Lazarenko, S. Supryn i I. Melnyk (Uniwersytet Lwowski) dyskutowaliśmy na temat roli wiary w pokonywaniu stresu u nastolatków.

Obok referatów studenci prezentowali swoje prace w ramach sesji plakatowej. Uczestnicy seminarium z psychologii ogólnej przygotowali plakat pt. „Jakościowa analiza personalistyczna – propozycje zastosowania”. Proseminarzyści z psychologii wychowawczej przedstawili dwie prace: „Kryzys autorytetu, czy autorytet w kryzysie” oraz „Sytuacja psychologiczna osób o różnym poziomie autonomii moralnej”.

Trzeci blok programowy stanowiły warsztaty tematyczne. Poruszane w ich ramach zagadnienia obejmowały wiedzę z wielu dziedzin psychologii oraz spotkania z praktykami, co odpowiadało zainteresowaniom studentów. W zakresie psychologii przemysłowej poruszona została tematyka roli psychologa w biznesie. Na spotkaniu zatytułowanym „Psycholog w biznesie – zadania i możliwości” mgr P. Fortuna szeroko scharakteryzował poszczególne działy firmy (*human relations*, zarząd, administracja, obsługa klienta, produkcja, marketing, księgowość), wskazując na specyfikę pracy psychologa w każdym z nich. Poruszył również zagadnienie coachingu, rekrutacji i tzw. pracy w charakterze *freelanser* („wolny strzelec”, nie związany z konkretną firmą), mającej swoje miejsce w dziale negocjacji, reklamy, selekcji i rekrutacji. Ostatni punkt wywołał aplauz wśród uczestników spotkania.

W czasie warsztatów „«Assessment» dla początkujących”, prowadzonych przez A. Dworaczek i A. Gajewską, poruszony został problem rekrutacji do pracy zarówno z punktu widzenia rekrutujących, jak i osób rekrutowanych. Szczególną uwagę zwrócono zwłaszcza na komunikację niewerbalną. Służyły temu ćwiczenia z użyciem kamery i zabawy strategiczne. Temat komunikacji przewijał się na spotkaniu zatytułowanym „Komunikacyjne narzędzia mediów”, prowadzonym przez D. Kargola oraz K. Jurkowskiego (Szkola Bycia Publicznego). Jej wady i zalety ukazał natomiast mgr D. Fijołek (KUL).

W dziedzinie psychoprofilaktyki i patologii społecznej dużą uwagę wzbudziło spotkanie poświęcone przemocy domowej. Warsztaty na temat „Przeciwdziałanie przemocy domowej” prowadziła A. Szeptuch ze Schroniska dla Ofiar Przemocy w Dąbrowie Górniczej, przedstawiając rodzaje możliwych form przemocy i charakterystykę ofiar. Podane zostały adresy ośrodków na terenie Lublina, które oferują pomoc ofiarom przemocy.

Tematykę krzywdzenia dziecka i pomocy krzywdzonym dzieciom poruszyła podkom. U. Cur, psycholog KWP w Lublinie, na spotkaniu pt. „Parasol dla dziecka – czyli o formach krzywdzenia i pomocy dziecku”. Autorka skoncentrowała się głównie na przemocy seksualnej: jej etiologii, zachowaniach, w których się przejawia, jak i symptomach, na podstawie których można o niej wnioskować. Dyskusję na temat grup destruktywnych poprowadził R. Kowalczyk z Pracowni Psychoterapii i Psychoedukacji w Częstochowie.

W ramach warsztatów pt. „Charakter pisma – charakter człowieka” mgr K. Tucholska (KUL) podała kryteria, na podstawie których można diagnozować typ osobowości człowieka, analizując jego pismo.

Klinicyстів zaintrygowała tematyka osobowości eksplozywnej. W warsztatach pt. „Osobowość eksplozywna. Neuropsychologiczne studium przypadku”, poprowadzonych przez dr B. Ledwoch, odróżniano osobowość eksplozywną od osobowości psychopatycznej, wskazując na neurologiczne podłoże tego zaburzenia. Skoncentrowano się na zagadnieniu przemocy dokonywanej przez jednostki eksplozywne. Poszczególne cykle przemocy poparte zostały przykładami z praktyki sądowej.

W ramach kolejnych warsztatów zajęto się terapią psychiczną osób niewidomych, z wykorzystaniem zaprezentowanej przez T. Sękowskiego (Wielkopolskie Towarzystwo Terapii Systemowej) metody przeżywania obrazów katatycznych. O terapii systemowej była również mowa w kontekście tematu „Drzewo terapeuty”. W dyskusji wiele uwagi poświęcono osobom niepełnosprawnym, analizując ich graficzne formy ekspresji.

Istotnym punktem programu był humorystyczny program artystyczny. Miłośników sceny zachwylił Teatr Tańca Warsztatów Terapii Zajęciowej, Kabaret absurdalny, Teatr Prawd Dziwnych – ŚDS, Teatr „Grzesz”, Teatr z Pracowni „Teatralnej Źródło” WTZ oraz Kabaret Koła Naukowego Studentów Psychologii „Los Psychos”. Dla pasjonatów sztuki zorganizowano wernisaż prac plastycznych, a kinomani znaleźli coś dla siebie w czasie projekcji filmów fabularnych. Aby w pamięci przybyłych gości, zwłaszcza spoza granic Polski, utrwalić to, co działo się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w ciągu tych trzech dni, zorganizowane zostały wycieczki po lubelskiej Starówce.

W czasie konferencji badacze z ośrodków naukowych z kraju i z zagranicy zaprezentowali najnowsze trendy w psychologii. Konferencja dawała również okazję do nawiązania znajomości oraz wymiany doświadczeń, zarówno na gruncie teorii, jak i praktyki. Dzięki „Aktualiom” młodzi studenci mogli zorientować się w tematyce szeroko podejmowanych zagadnień na gruncie psychologii oraz wejść w specyfikę studiów psychologicznych. Dla wszystkich natomiast – i wykładowców, i studentów – wydarzenia związane z Konferencją były ważnym doświadczeniem. Pełna zapału, werwy i naukowych dociekań atmosfera udzielała się zarówno organizatorom, stawiającym pierwsze kroki na polu naukowym studentom, jak i uznanym w sztuce psychologicznej badaczom.

Odpowiedzialni za przebieg „Aktualiów” młodzi psychologowie z Koła Psychologów KUL spisali się znakomicie. Jesteśmy im wdzięczni za zorganizowanie tej konferencji, która na długo pozostanie w naszej pamięci.

Katarzyna Salamon

Ivan Sherstyuk

Studenci psychologii na Wydziale Nauk Społecznych KUL